

Trimiterea foaiei acesteia la teritorul zonei strategice este permisă prin ordinul minist.

II. évfolyam. 16. szám.

Cluj (Kolozsvár), 1922. április 21.

MAGYAR NÉP

POLITIKAI, GAZDASÁGI, SZÉPIRODALMI KÉPES HETILAP

Előfizetési árak:

Egész évre	-----	44 L.
Fél évre	-----	22 L.
Negyed évre	-----	11 L.
Egy szám ára	-----	1 L.

Felolós szerkesztő:

DR. NALÁCZY ISTVÁN.

Főszerkesztő:

GYALLAY DÖMÖKÖS.

Megjelenik minden szombaton

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Str. Regina Maria (v. Deák F.-u.) 35. sz.
TELEFON: 2-37. SZÁM.

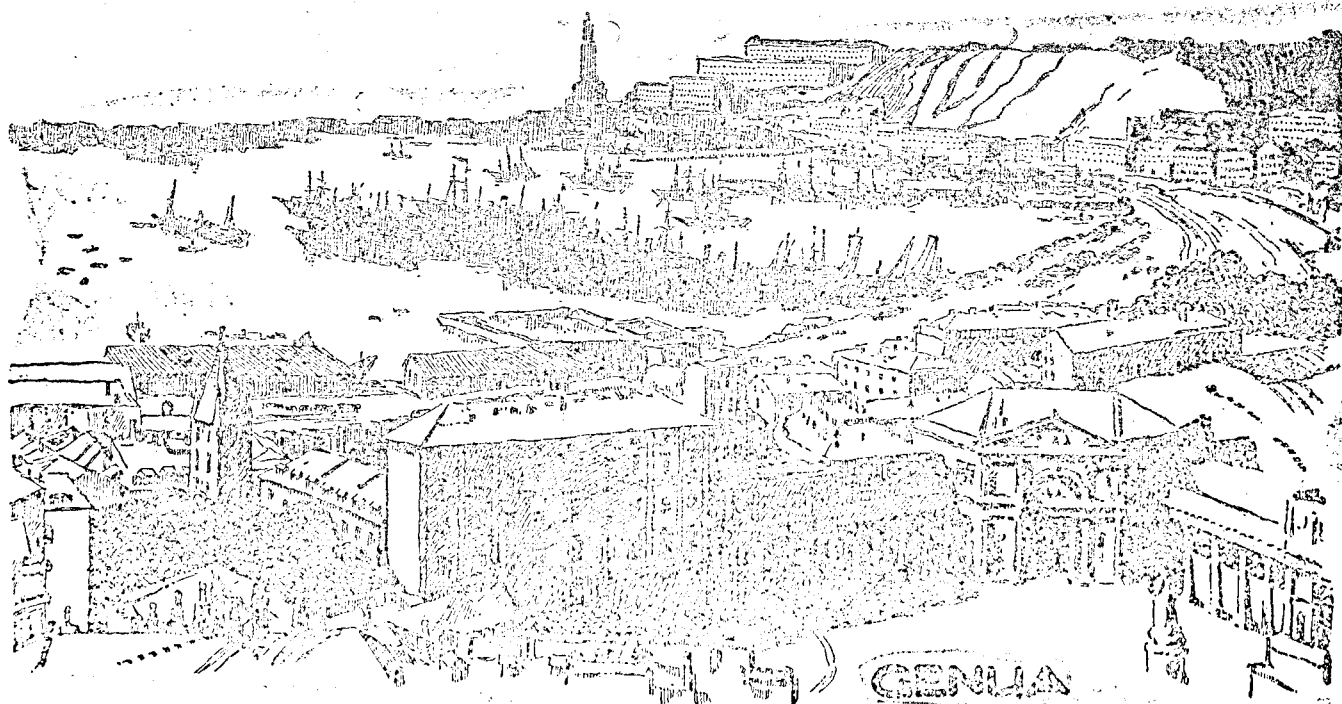
Genua.

Olaszország egyik, tájképekben legszebb vidékén, az „olasz Rivierán“ találjuk Genuát (olaszosan Dsenova). Itt gyűltek össze konferenciára a sok sebtől vérző Európát gyógyítani a győzők, a semlegesek és a legyőzöttek.

Genua a Földközi tenger egyik legérdekesebb és legértékesebb kikötő városa. A keskeny tengerpartról hirtelen emelkednek ki az Appeninek hegyei (alig marad annyi hely, hogy ott a kikötő számára szükséges épületek elhelyezkedjenek.) Maga a város az öböl alakjának megfelelően félkör alakban kapaszkodik fel a

hegyre, mely fölött a gyér erdőfoltok között pusztá hegytetők meredeznek az égnek.

Nehéz eldönteni, hogy honnan szabbb Genua, a környező a magaslatokról-e, melyek átlag 300 méteresek, avagy a tengerről. Felülről a keskeny partszalag régi és új palotáit, azoknak a hegyoldalra támaszkodó kicsike függőkertjeit, a rakodó part élénk sürgés-forgását, a méltóságtejesen himbáló tengeri hajókat, a sirályként gyorsan tovasikló propellereket és rikitő színű halászbárkákat, a mólókat (a kikötő külső védőgátjait) és a távolban eltűnő tengert látjuk, melyet felülről sima

tükörnek vélnénk, ha itt-ott egy füstölögő fekete pont nem mutatná a távozó vagy érkező hajóóriásokat.

A tenger felől is megkapó kép tárul eléink. A faro-fok 125 m. magas világító tornya irányában gyönyörű a félkörös fekvésű város elhelyezkedése. Néhol messziről is észrevehető az egymás fölött levő utcákra vezető szűk és bizony nagyon fárasztó, meredek lépcsősikátorok. Másutt sötétzöld foltok, féltve őrzött babér- és olajfa kertek között egy-egy hófehér ház csillog. Nyugati oldalon van a Belvedere erdő, (melytől kelet felé apróbb erdőtölések láthatók a Bisagno folyócska balpartjáig.) Legfelül a pusztta mészsziplák adják a háttérét, melyre ráborul a nekünk szokatlan, bájos, örökké derült, kék olasz ég. Egyszóval olyan az összbenyomás, mintha cirkusz, a régiek amphithearuma (kőrszínháza) állna előttünk. Lent a vizen, a színpadon, az arénán forr a küzködés, az élet, melyet mintha az erkélyszerűen elhelyezkedett házak komoran, méltóság-teljesen néznének, figyelnék.

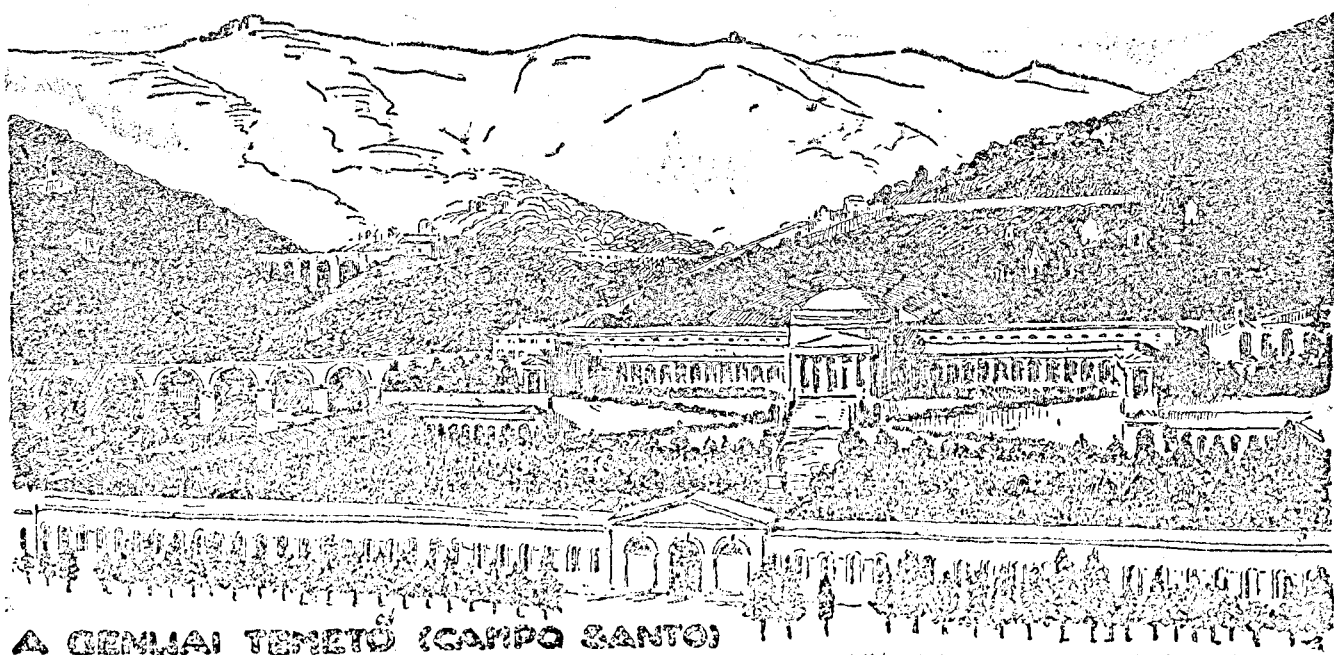
Genua igen régi kereskedelmi hely. Sok viszontagságon ment keresztül. Irigy szomszédai sokszor leőrték, de (a tenger megadette) mész, büszke lakószai mindig helyreállították. Lassankint gazdaggá, hatalmassá, az egész Földközi tengerre kiterjedő kereskedelmi hatalommá lett a genuai köztársaság. Nagy Lajos magyar király is szövetkezett Genuával Velenczének megbuktatására. Ma Genua az olasz királyságnak legnagyobb kikötője a a világkereskedelemben fontos hely. Rajta keresztelődik Svájc, Francia, Német és Olaszország pövölgyi részének átmeneti kereskedelme. A távoli Kelet-Indiába már innen is indulnak póstahajók.

A város egyébként is sok látni valót nyújt. A rakodók örökös mozgása, a hajók tülkölése, a figyel-

meztető szirénák bugása, a kiabálás, lármázó tülekedés a világ kikötők jellegzetessége. E zajból csakhamar a vasuti állomás terére érünk, ahová alagutakból rohannak elő a vonatok, az előtte levő téren pedig a város szülöttjének, Amerika felfedezőjének Kolumbusz Kristófnak, szobra áll, mely — *Genua 4 szobra között a legszebb.* — Innen villamossal mehetünk az öböl körül s megbámulhatjuk az igazi, régi, olasz várost. A villamos felvisz a legfelsőbb körutakra is, ahol kellemes sétafely van s ahová a kikötő lármája már tompulón hallatszík fel. Ugyancsak villamoson érjük el a nyugati városrészt San Pier, ahol impozáns parkok között modern paloták, villák, szállodák nyujtanak kényelmet.

De azért csak az ósdi, ós olasz városrész a vonzó. Híres, ós és kihalt családok palotái (palazzo) a műépítészets a bennük elhelyezett festmények, szobrok a művészet remekei. A központ a régi Palazzo Ducale, ez ma a város székháza. Sok temploma (bennük is drága festmények), muzeuma, egyeteme, szak- és egyéb iskolája van, melyek óriási áldozatkésztségről tanuskodnak. Ipara fejlet; szövő-, bőr- és papírgyári híresek. Eldugott sikátorok dohos házaiban híres arany és ezüst ötvös munkákat készítenek, gyönyörű szobrocskákat faragnak a nem messze fekvő Carrara fehér márványából. Így ölelkezik Genuában a nyers, sorvasztó anyagi küzde s a művészzel.

Nem bucsuzhatunk el Genuától, ha vagy fél napot nem tölthetünk a Bisagno folyócska mellett magasan kint fekvő Campo Sanctón. Ez Európának legszebb temetője. Mintha nem is a holtak földjén, hanem szobrászati műrecek tömegkiállításában járnánk. Fehér márványszobrok éléthűen mutatják a megholt életének utolsó perceit. Megkapó jelenetek sorakoznak egymás

A GENUAI TENETŐ (CAMPO SANTO)

mellett, különösen a hosszú bolíves csarnokokban. Az északi csarnok végében volt Kossuth Lajos feleségének, Meszlény Teréznek (1865—1894-ig) és Vilma leányának (1862—1894-ig) ideiglenes sirja is.

Azt szokás mondani, hogy a politika és a politikusok szeszélyesek. A Genuába érkező, a lerongyolódott Európát újra felépíteni akaró politikusok szintén ilyenek, akikre minden hat. A négy irányból vasuton érkezők nagyon is haragosak lehetnek, mert a füstös alagutak százain keresztül robogó kocsik, melyekből kilátás pillanaiig itt-ott van csak, órákon keresztül ingerelték idegeiket. De talán megenyhülnek San Pier üde, balsamos, olasz levegője alatt, s ha a hegyről néha, ép így tavaszi időben lezuduló Föhn-szélvész (forró, száraz szél) el nem söpri a világtájak felé őket, megadják Európának azt, amit ők is vágyva-vágnak — a békét, a megújodást.

Huber Imre.

A Magyar Szövetség köréből.

Az intéző bizottság teljes ülése — A magyarság képviselői teljes számban jelentek meg — A Szövetség eddigi működése — A pótválasztásokon való részvétel — Az alapszabályok módosítása — Az esküre jelentkezett közalkalmazottak ügye

A Magyar Szövetség intéző Bizottsága folyó hó 18.-án teljes ülést tartott. Az ülésen a magyarság képviselői majdnem teljes számban vettek részt. Megjelentek br. Jósika Samu elnök, dr. Haller Gusztáv ügyvezető alelnök, dr. gr. Majláth G. Károly erdélyi püspök, Nagy Károly erdélyi ref. püspök, Ferencz József unitárius püspök, Paál István apát-plébános szenátor, dr. Bernády György képviselő, dr. Grandpierre Emil, dr. gr. Bethlen György, Inczédi Johsman Ödön, Szele Márton, Sándor József, Desbordés Emő (Szolnokdobokamegye), dr. Szenkovits Aurél (Terda), dr. Hajdu István (Marosvásárhely), Bélteki Lajos (Szatmár), dr. Nagy Jenő, dr. Pál Gábor (Csikszerebia), dr. Gyárfás Elemér (Dicsőszentnárton), dr. Hinleder Jenő (Sepsiszentgyörgy), dr. Sebessy János (Székelyudvarhely), dr. Tóth György népirodavezető, dr. Naláczy István és dr. Deák Gyula titkárok. Elfoglaltságuk miatt többek távollmaradásukat kimentették.

Báró Jósika Samu röviden ismerteti a Magyar Szövetség eddigi működését. A népirodák a központban és egyes vidékeken megszerveztettek és szervezés alatt vannak. A szövetség alapszabályainak módosítása a legidőbb teendője az intéző bizottságnak. *A Szövetség megindította a „Magyar Nép” című képes hetilapot, melynek támogatása minden igaz magyar embernek erkölcsi kötelessége.* Ezért a lap hálhatós felka-

rolását az intéző bizottság különös figyelmébe ajánlja. A Szövetség működése, annak három hónapig tartó lezárása miatt megbénult, ezért a kellő eredményeket nem mutathatja fel.

A tárgyalások rendjén az intéző bizottság határozatilag kimondja, hogy a pótválasztásokon a megüresedett kerületekben jelöltet állít és amennyiben a rendszer választások alkalmával jelölt magyar képviselők a megkívántató kellékekkel rendelkeznek, továbbra is a Magyar Szövetség jelöltjei maradnak.

Az alapszabályok módosítására az intéző bizottság folytatólagos ülést tart, ennek eredményét külön fogjuk közölni.

Az esküt nem tett közalkalmazottak ügyében a memorandumok elkészültek, azokat, valamint a közalkalmazottak kimutatását küldöttség fogja eljuttatni az illetékes tényezőkhöz. A vidéki tagozatok felhívást fognak kapni, hogy kiküldötteiket jelentsék be. A felmerülő költségeket társadalmi gyűjtés rendjén hozzák össze. A közalkalmazottak illetményének gyors kiutalása iránt minden lehető el fognak követni és addig is, amíg az ügy végleges elintézését nyer, lépéseket tesznek az irányban, hogy a nyomorgó közalkalmazottak részére előleget folyósítsanak az illetékes tényezők. A nyugdíjasok nyugdíjának pontos kiutalása tárgyában a szükséges intézkedések megtétettek.

Az intéző bizottság további határozatairól később számolunk be.

KÜLFÖLD

A genuai tárgyalások.

Minden egyéb esemény jelentőségét elhomályosítják a genuai tárgyalások, amelyek április hó 10-én kezdődtek meg. Az izgalmas jeleneteket Lloyd George hatalmas beszéde indította meg. Nyilvános tárgyalásokon szokatlan kemény szavakkal jellemezte Európa helyzetét.

— Európában általános a nyomoruság. Nyugaton munkanélküliség, Keleten éhség és pestis pusztít. — Európának elsősorban igazi békére van szüksége. Mégis, bár a tényleges harc megszűnt, Európában tovább folyik az ellenségeskedés. Európa minden államában sok az olyan kutya, amely azt képzei, hogyha minél hangosabban ugat, annál mélyebb hatást kelt másokban a maga vadságáról és elszántságáról. Sajnos, meg kell állapítanunk, hogy Európa mostanában csak úgy visszhangzik a kutyaugatástól. Ha ennek a marakodásnak az értekezleten véget tudunk vetni, akkor igazi szolgálatot teszünk az emberiség ügyének. Azzal semmit sem értünk, ha egyes kapzsi érdekek fölött örökdünk,

namer arra kell gondolnunk, amit végrehajtani lehet. Nem szabad azt a hitet keltetnünk, hogy az egyik ember jóléte okvetlenül a másik baját jelenti. Feladatunk az lesz, hogy minden nemzet közvéleményében a kibékülés óhaját megerősítsük.

A lapok szerint a beszéd láthatóan Franciaország ellen volt kiélezve. A francia kiküldött nagyon kevésbé tudta ellensúlyozni a Lloyd George beszédének nagy hatását.

Besszarábia ügye. A „Lupta” című román lap a következőket emeli ki. Az orosz kérdés tárgyalására kiküldött bizottságban Csicserin orosz delegátus kijelentette, hogy ő nem ülhet egy asztalnál Románia és Japán kiküldöttjeivel, mert Románia Besszarábiát jogtalanul vette birtokába és Oroszországnak Japánnal szemben is területi igényei vannak. Bratianu válaszolt Csicserinnek és kijelentette, hogy Besszarábia szabad elhatározásból csatlakozott az anyaországhoz és ezt a csatlakozást a nagyhatalmak elismerték. Románia tehát nem enged meg, hogy ezt a kérdést vita tárgyává tegyék. Japán szintén visszautasította az orosz követelést.

Magyar indítvány. A konferencia első általános bizottságában Bethlen magyar miniszterelnök nyilatkozatot terjesztett be, amely szerint az egyes államok között a békebeli viszonyok helyreállításának egyik legnagyobb akadálya az, hogy a kisebbségek kérdése nem nyer elintézését. Magyarország nem viseltetik bizalommal Európa iránt, amíg a szomszéd államok a magyar kisebbségek jogait nem biztosítják. Az igazi béke — mondotta — ily körülmények között lehetetlen. Kívánta, hogy a bizottság szenteljen külön ülést a nemzeti kisebbségek kérdésének, vagy alakítson külön albizottságot. A nyilatkozathoz Benes cseh külügyminiszterelnök szólott hozzá elsőnek. A kisebbségek kérdését — mondotta — a békeszerződések szabályozták és a népszövetség őrködik a szerződések betartása felett. A felszólalás közben Benes és Bethlen szóváltásba elegyedtek. A konferencia Bethlennek adott igazat és végül elhatározták, hogy a kisebbségi kérdés tárgyalására albizottságot alakítanak.

Bethlen István látogatása Bratianunál. A *Dimineața* román lap azt írja, hogy Bethlen magyar miniszterelnök meglátogatta Bratianut genuai lakásán. A látogatás célja és részletei nem szivárogtak ki. — Találgatások szerint gazdasági kérdések vagy a közös királyság ügye forogtak szóban.

Ellentét az oroszok és a franciák között. A franciák azzal a követeléssel fordultak az orosz kiküldöttekhez, hogy Oroszország fizesse meg a háboru előtti adósságait Franciaországnak. Az oroszok a követelést nem akarják teljesíteni s a tárgyalásokba is csak azzal a föltétellel hajlandók belemenni, hogy ha ők is benyújthatják ellenköveteléseiket azokért a károkért,

amiket az ellenforradalmi csapatok okoztak. Ezek a csapatok ugyanis annak idején az antant támogatásával támadták a mai vörös uralmat.

Magyarország kártérítési követelése. A jóvátételi bizottság kérdést intézett a magyar kormányhoz, hogy a román megszállásból származó kára mennyire rug. A magyar kormány Párisba memorandumot küldött, amelynek adatai szerint Magyarország követelése Romániával szemben két és félmilliárd aranyfrankot tesz ki. A jóvátételi bizottság a kimutatást nyilatkozattal végezt a román kormánynak adta ki.

HÍREK

A béke szőnyege.

Még nincs béke a világon. Ezt nekünk kell megteremtelnünk. Szerintem a béke egy szép szőnyeg, mindnyájan rajta dolgozunk. A világbéke szőnyegének egy-egy darabja az egyes nemzeteknek van kiadva kidolgozás végett. Ha serényen dolgozunk, selyemhímzést szőnyegrészt tudunk kivarni, míg aki később fog hozzá, sletnie kell, hogy idejében elérkezzen vele s így eihamarodja a dolgát: durva pokrócot készít, mely hamar elszakad. Mi hazavesztett, árva magyarok, ne csüggedjünk, ne féljünk attól, hogy más nemzet darabján kell munkálkodnunk, mert a selyemszálak, elárulják hogy mi csináltuk. A mi munkánk tartós lesz. Ugy volna szép, ha mindenki egyformán dolgozna, akkor a béke szőnyege jól elkészülne, tartós maradna. Egy-szintű lenne, mert máskép rikit a tarka-barkaságtól, ami pedig szémsértő, visszataszító és bántó! Dolgozzunk lélekkel a világbéke szőnyegén, mutassuk meg, hogy mi magyarok műveltek vagyunk s finom munkái tudunk végezni. Egy világ dicséretét fogjuk kivívni magunknak, mi maroknyi nép.

P. Réthy Apollinár.

Hány magyar vándorolt ki az utódállamokból. A magyar menekülügyi hivatal kimutatása szerint Romániából 153,390, Csehszlovákiából 56,657, Jugoszláviából 37,456, magyar lakos volt kénytelen Magyarországra költözni.

Levélírók figyelmébe! A szerkesztőségünkbe címzett levelek tulnyomó részén nincsen elég bélyeg, a leveleket büntetési díjak lefizetésével kell kiváltanunk. Előfizetőink szives figyelmét fölhívjuk lapunk 14. számára, ahol a hírek közt az új levélbélyeg tarifát közöltük.

Erdély és a Bánság adója. Egy kiváló román pénzügyi szakember fejtegetései szerint a Magyarországtól Romániához kapcsolt részek lakói százötven százalékkal nagyobb adót fizetnek mint a regátbeliek. A kormányok ugyanis a kapcsolt részekben olyan adót is behajtanak, amelyet a magyar kormány a háboru alatt rendkívüli intézkedésekkel vette ki s amelyeknek a regátban hírtük sincsen.

Gazdanap Gyergyószentmiklóson. A gyergyói gazdasági egyesület április hó 23-án gazdanapot rendez, amelyen tenyészállat díjazások és terménykiállítások lesznek. A különféle állatok díjazásának az első díja 100—250 leu között váltakozik. A gazdanapot kézműipari cikkek bemutatására is felhasználják.

A katonai szolgálat ideje. (Bukarest április 11.) Az új hadügyi törvény minden fegyvernemre vonatkozólag 2 évi katonai szolgálatot irányzott elő kivéve a tengerészetet, ahol három év lenne a szolgálati idő tekintettel a technikai előkészület nehézségeire, melyek a tengerészetnél szükségesek. Különben ez az intézkedés el van fogadva a külföldi hadseregekben is.

Az amerikai hadsereg magyar katonái. A Brassói Lapok munkatársa beszélgetést folytatott egy amerikai kapitánnyal, akit a bécsi-amerikai kirendeltséghez osztottak be. Az amerikai kapitány érdekes nyilatkozatot tett arról, hogy az amerikai magyarok milyen szerepet játszottak a világháború folyamán. Mintegy 30 ezer magyar szolgált az amerikai hadseregben, részint a harcokban, részint a hadimunkások között. A hadvezetőségenk gondja volt rá, hogy ne kerüljenek magyarokkal szembe. A kapitány így foglalja össze a véleményét: A háború meggyőzte Amerika közvéleményét arról, hogy a magyar jó katona és derék, becsületes szavataró esküjéhez hű ember.

Kiviteli engedélyek. A kiviteli bizottság a hagma és burgonya kivitelét felszabadította a zárlat alól. A sertés állománynak csak 50 százalékát szabad kivinni. A tojáskivitel módzatait még nem állapították meg.

A földmérés eszközei. Mai ismeretterjesztő közleményünk a földmérés eszközeiről szól. Tehát látérünk cikksorozatunk legértékesebb egyuttal azonban legfogósabb kérdéseire. Reméljük, olvasóink gondos figyelemmel fogják követni nagybecsült munkatársunk fejtegetéseit.

A vasutasok katonai szolgálata. Bukarestből jelentik: A nagy vezérkar hozzájárult ahhoz, hogy újabb intézkedésig az 1922-es kontingenshez tartozó vasuti tisztviselők besorozása elhalasztassék. Nem sorozzák be a forgalmi tisztviselőket, mozdonyvezetőket, fűtőket, váltóőröket, fékezőket, tolatókat és pályamunkásokat. Az erre vonatkozó rendeletet valamennyi ujoncozó kerületnek táviratilag megküldték.

Dolgoznak a magyar gépgyárak. A magyar gépgyárak megegyezést kötöttek a jugoszláv kormánnyal, amelynek értelmében négyezer vagon kijavítását vállalták el. Ezenkívül a magyar állami gépgyár mintegy 600 jugoszláv mozdony kijavítására vállalkozott. A nagy-szabású munkáért Jugoszlávia 100 millió dinárt fog fizetni, ami egy milliárd magyar koronának felel meg.

A vadászati-törvény módosítása. A belügyminiszter rendeletet bocsátott ki, amelyben megállapítja a régi vadászati törvény módosításait. Eddig a vadászati kihágások elbírálása a közigazgatás haláskörébe tartozott ezután a járásbírók ítélik meg hasonló ügyekben. A vadászati engedélyért eddig a pénzügyigazgatósághoz kellett fordulni, ezután a prefektus, illetőleg a főszolgabíró adja meg az engedélyt. Az engedélyt azonban megadóztatás céljából a pénzügyigazgatóságnál is be kell jelenteni. Egy agárért kétszáz, egy kopóért száz, egy közönséges kutyáért ötven leu adót kell fizetni

évente. Vadászati engedélyért száz leut, fegyver engedély kiállításáért tíz leut szed az állam.

A vidéki posták átalakítását elhalasztották. Többször írtunk arról, hogy a kapcsolt területeken is be akarják vezetni a postákra a monopol cikkek, főként pedig a dohány árusítását. Az újítás bevezetését április 1-re tervezték, de bukaresi hírek szerint bizonytalan időre elhalasztották.

IRODALOM

Nők az irodalomért.

(A székelyudvarhelyi Jótékony Nőegylet irodalmi tevékenysége.)

A nők támogatását semmiféle nemes ügy nem nélkülözheti. Innen van, hogy írónk is már a múltban igyekeztek a nőket megnyerni magasztos céljaiknak támogatására. Bessenyei György, mikor 1772-ben kibontja az irodalmi megújulásnak zászlóját, a „Filozófus” című művének ajánló levelében a nőkhöz fordul, hogy támogassák a magyar nyelv előbbre vitelének nagy munkájában. Kármán József, a fiatalon elhunyt író az Uránia című folyóiratot egyenesen azért indítja meg, hogy női olvasóközönséget teremtsen az irodalom számára. Kisfaludy Károly a száz évvel ezelőtt megindított Aurora című folyóiratot azért látja el rézmet-szettekkel és zenei melléklettel, hogy a nőekkel azt annál jobban megkedveltesse. Széchenyi István a nagy szellemi forradalmat előidéző könyvét: a Hitelt „honunk szebb lelkű asszonyainak” ajánlotta. Vörösmarty, Garai, Petőfi legszebb költeményeit a nőkről és a nőkhöz írták. Vörösmartynénak, Csajághy Laurának nászajándéka a „Merengőhöz” című költemény volt, amit mint legszebb ajándékot mindig büszkeséggel emlegetett. Eötvös József báró menyasszonyának jegyajándékul a Karthauzi című regényének egy példányát adta.

Az írók és költők lelkesítő szózata a magyar nőknél mindig visszhangra talált. És az irodalompartoló nagy asszonyainknak típusa még, — hála Istennek, nem halt ki, sőt jóleső érzéssel kell megállapítanunk hogy nőink között hovatovább mind többen lesznek, akik a nemesveretű irodalom népszerűsítéséért minden áldozatot meghoznak. A legnagyobb dicséret hangján kell megemlékeznünk a székelyudvarhelyi Jótékony Nőegylet tagjairól, akik a szegények istápolásának, segítésének ügyét összekapcsolták a szellemi kincsek terjesztésével, amidőn a közönségnek csekély áldozatáért magas színvonalon álló irodalmi estélyekkel szereztek igazi, nemes szórakozást.

Az irodalmi estélyek rendezésének szép gondolata a nőegylet buzgó elnöknőjétől: Szakáts Zoltánétól származik, aki a nagyszerű eszmét a helyi írói

gárda bevonásával gyönyörűen meg is valósította. A most befejeződött léli évadban öt irodalmi estét rendezett a Nőegylet. Ezeknek során Petőfi, Dante, Arany, Goethe és Madách kerültek ismertetésre. Az előadásokat mindig valamelyik helyi író tartotta, akinek előadása közben az illető írótól szavaltak, zene és énekszámokat adtak elő a helyi műkedvelők. Mindenik estély fényesen sikerült, de talán az egésznek koronája, betetőzése volt az április elsején megtartott Madách-est, melyen az előadást Szász József tanár tartotta, Az ember tragédiája gyönyörűbb részleteit pedig a legkiválóbb műkedvelők adták elő. A páratlan szépségű díszletezést Haáz Rudolf tanár, festőművész készítette önzetlenül, fáradságot nem kímélve.

Az irodalmi estélyek magasztos gondolatának megvalósítása, a közönség figyelmének felkeltése az irodalom iránt olyan tények, amelyekre mindig büszke lehet a közel félszázados multtal dicsekedő Nőegylet.

Ime a székelyudvarhelyi lelkes nők követésre méltó példája: hogyan lehet a nyomort enyhíteni, a könnyeket letörölni az írók örökéletű kincseivel.

Biró Lajos.

Dr. Tóth György v. táblabíró munkája

Vettük az alábbi levelet:

Tekintetes Szerkesztőség!

A mai időben — munkamezőmnek megfelelően — a magyar egyházak egyikének, az unitárius egyháznak törvénygyűjteményével kívánok a magyar lelkekhez szólni.

Ezzel akarom szemléltetni, felekezeti különbségre való tekintet nélkül, hogy Erdélyben a magyar egyházak autonómiájukért a multban is állandó küzdelmet folytattak.

Ez az igazi rugója, hogy gyűjteményes munkámat nem később, hanem most adtam ki.

A munkát a saját kiadásomban jelentettem meg, mert az egyház összes anyagi forrásai az iskolai célokra vannak lekötve.

A munka szíves ismertetését kéri:

Dr. Tóth György.

A könyvet a következőkben ismertetjük.

Az Unitárius Egyház Rendszabályai

1626—1850. Sr. I—XVI. és 1—232 l.

Dr. Tóth György v. ítélőtáblai bíró e címen gyűjteményes munkájának III. kötetét adta ki (a II. kötet kiugrásával). Szerző e munkájában azokat az egyházi törvényeket állította egybe, amelyek az unitárius egyház jelenlegi alkotmányának alapját s részben ma is érvényben álló részét képezik. Az erdélyi protestáns egyházak autonómiája szempontjából értékes adatokat

őlel fel. Szerző figyelemmel volt a református és katolikus autonómia sajátos kialakulására is. A mai nagy történelmi átalakulás korszakában ez a munka időszerű. Az egyház régi alkotmányához való ragaszkodás érdekesen jelenik meg az 1850-es évek küzdelmei közepe. A püspöki széket inkább beötlteilen hagyták, semhogy az egyház alkotmányának egyetlen kis részecskéjét is érinteni hagyták volna.

E munkának nagy érdeme, hogy az eredeti forrásanyagot teljes hűséggel adja s így Erdély történetét 1626-tól 1850-ig nyomom követhetjük. A címe felekezeti, de a tartalma általános erdélyi szempontokat tár elénk. A könyvet felekezeti különbség nélkül mindenkinek ajánlhatjuk. E nagy munka ára 50 leu. Megrendelhető a szerzőnél Kolozsvárt (Unitár. Koll.).

GAZDASÁGI ÉS SZÖVETKEZETI ÉLETPÉLDÉK

Miként javíthatjuk meg állatállományunkat!

A tavaszi hónapokra esik az ellések legnagyobb része, nemcsak a szarvasmarháknál, hanem lovak, juhok és sertéseknél is.

A szaporulat jelentékeny részét eladja a gazda, míg másik részét megtartja utánpótlásul és felneveli saját részére. Ezek vannak hivatva, mint a jövő generáció, hasznot, jövedelmet produkálni. Nagy feladat tehát ezeket kiválasztani, praktikusán felnevelni és a lehetőség szerint beléjük összeponosítani azon összes jó tulajdonságokat, amelyekkel a gazdának hasznot fognak hozni.

Hosszas megfigyelések alapján tett feljegyzések bizonyos törvényszerűségeit állapítanak meg, mely lényegesen megkönnyíti a tenyésztő dolgát a továbbtenyésztésre felnevelendő állatok kiválasztásánál. A megfigyelések azt mutatják, hogy a szülők a bennük levő tulajdonságokat, legyenek azok jók, vagy rosszak, átörökitik. Ha az anya jó, bő tejelő, ugy ezen tulajdonságát, ugy him, mint nő utódaira is átörökiti. A him utódba átöröklött tulajdonságot ezen him állat, mint apa tovább örökíti át, a nő utód meg közvetlen örökli. Ezek szerint nem kell mást tenni, mint csakis azokat az utódokat megtartani továbbtenyésztésre, melyek ugy apai, mint anyai ágon kitünő szülőktől származnak.

Az átöröklés törvénye szerint, ugy a külső, mint a belső tulajdonságok átöröklődnek. Tehát a jó, vagy rossz testalkat, az erős, vagy gyenge csontozat, viszont

a jó vagy rossz tejelés, a jó tej zsirossága, mely lényegesen befolyásolja a tej minőségét stb.

A fentieket tudva a gazda már előre igyekszik biztosítani állatai utódait és pedig abban az irányban, melyre viszonyai között szüksége van. Akinek tejelő állatokra van szüksége, az abban az irányban, akinek hustermelőre, az abban az irányban és így tovább.

A szarvasmarhákból azokat neveli fel, melyek bő tejelő és zsirdus, erős csontu, jármazásra kiválóan alkalmas, vagy hustermelő, hizékony szülőktől származnak. Így ha a gazda évről-évre pontosan, lelkiismeretesen betartja a fenn elmondottakat, úgy pár év múlva látja, hogy tehene utódai mind jobb és jobb tejelők, jármások, hizékonyabbak stb. Egy bizonyos határon túl már nemcsak saját magának lesz ebből haszna, hanem a köznek is, mert az így felnevelt állatok és különösen a hímek, nagyobb és nagyobb számban fogják ezen kitenyészett jó tulajdonságokat örökíteni s az ország állományát ezzel javítani.

Magyarországon a mosonmegyei kisgazdák évek óta ezen az uton haladnak s ma már Magyarország minden részéből valósággal zarándokolnak egy-egy mosonmegyei bikaárverésre, hol 100—120.000 koronáért is kelnek el bikák. Magam is ezen az uton választottam ki felnevelendő borjaimat s míg 1907-ben az átlag évi tej, darabonként 1900 liter volt, addig már 1915-ben 2500 liter tejet adott minden tehén. Lovaknál a jó, erős csontozat, erős testalkat, hibátlan lábak jó tulajdonságok, szelid természet a földelők a felnevelendő állat megválasztásánál. Juhoknál: a bő tejelés, a finom és sok gyapju, a nagy test. Sertéseknél: a nagy test, emellett az erős csontozat és erős testalkat, bő tejelés, hogy sok utódot tudjon egyszerre felnevelni, nagy szaporaság, hizékony természet, takarmány jó értékesítés stb.

Fontos, hogy állataink tulajdonságairól feljegyzéseket készítsünk, melybe pontosan megkapjuk az állat jó avagy rossz tulajdonságainak leírását, mert ezek nyújtanak támpontot, a hibák kipusztítására, avagy a jó tulajdonságok fokozására.

Ne tévesszük szem elől, hogy egy anyaállat évenként a szarvasmarha, ló és juhnál egy ivadékot hoz a világra, tehát évenként egyszer örökíti tulajdonságait. Ellenben egy apaállat nagyon sok ivadékot produkál évenként és így fokozottabb figyelem szükséges ezek megválasztásánál, mert a rossz és jó tulajdonságok igen sok generációba örökődnek át.

Nyomatékosan felhívjuk gazdatársaink figyelmét, hogy sem kötséget, sem fáradságot, sem utánjárást ne kíméljenek apaállat beszerzéseiknél, mert az apaállatba fektetett kötség, egy nagy tőkének felel meg, mely buszában meghozza utódaiban kamatát.

Koiozsvár, 1922. április hó.

Gyalui Rosenberger Sándor.

A hadsereg lószükségletének beszerzése elsősorban belföldről és tenyésztőktől történik vásárokon és kiállításokon. Azok a tenyésztők, akiknek eladó lovaik vannak, jelentsék ezt be a Serviciul Remonteic-hez a hadügyminisztériumban. Bejelentésben megjelölendő a lovak száma, ára és a hely, hol a lovak megtekinthetők. Tíz vagy ennél több eladó ló esetén a bizottság kiszáll a helyszínére. Bővebb felvilágosítást a megyei főállatorvosok adnak.

A régi gazdasági felügyelőség hatáskörét az uradalmi minisztérium 19248—920. számú rendeletével két részre osztotta. E szerint az összes állattenyésztési ügyek a megyei főállatorvos, a legelő ügyek pedig a megyei gazdasági tanácsos hatáskörébe tartoznak. Az ügyek ilyen szétválasztása csak örömmünkre szolgálhatna, ha nem lennének a gazd. tanácsosok munkával úgy tulterhelve, hogy egyelőre egyáltalán nem jut idejük a legelő ügyek rendezésére. A községek tulnyomó része tenyészbika nélkül van, mert a régi bikabeszerzési államsegélyek elmaradtak. Állatállományunk minősége így évről-évre romlik.

Fedezettő állomások-ra nézve a 10514—922. számú földmivelésügyi vezérigazgatóság az idén úgy rendelkezett, hogy csak ott állít fel ilyen állomásokat, ahol legalább három mén szükséges. Bánátra és az alföldi részekre nagy nóniusz és nagytestű angol ménnek, hegyes vidékre a keleti vérű (közelebbi megjelölés nélkül), Erdélyre angol, kis nóniusz és lipicai fajta ménnek kiosztása kezdetét vette. A fedezettési állomások március 1-től július 1-ig működnek.

Megengedik a lóher- és lucerna-magvak kivitelét. Miután a lóhere és lucerna vetéseket befejezték, a földmivelési miniszter rendeletet adott ki, amelynek értelmében a lóhere- és lucerna-magvakat külföldre is ki lehet szállítani.

Piaci jelentés.

Az Erdélyi Barázda jelenti a marosvásárhelyi virágvasárnapi országos vásárról: Különösen a lovak részéről nagy felhajtással és tavaszi élénkséggel folyt le. Egy jó csikós kancáért megadtak 9—10 ezer leit. — Jó igás ló párja 14—16 ezer lein cserélt gazdát. — Jó kocsli ló párjáért 26—30 ezer leit is adtak. Egy 1 éves csikó 3500 lein adatott el. A hizott szarvasmarhák élősúlyban kg-ként 13,5 lein is vásárolták. Jó pár igás ökör 14—16 ezer lei, de találtatott olyan is, melyért 28 ezret adtak. Egy jó fejős tehén 5—6 ezer lein talált vevőre, a selejtesebbek 2—3 ezer lein keltek el. A sertések is tetemes áremelkedéssel kerültek forgalomba: hat hetes malac párjáért megadtak 300 leit, a sovány sertés élősúlyban 13—14, a hizott sertés 16—18 lein kelt el kg-ként.

Az iparos osztály szervezkedése.

Régi közmondás, hogy a pénz uralkodik a földön. A közmondás pedig leszűrt aranyigazság. A pénznek az a természete, hogy szeret halomra gyülni és amikor már sok van egy tömegben: magát erősnek érzi, leigáz, rabszolgájává tesz mindent.

Látjuk, hogy a gyár az ő tőkével és gépeivel, mint telt tönkre a muliban virágzó számos kézműipari foglalkozást és vele a mesterek sok százait. Látjuk, hogy miként szervezkednek az azonos szakmában dolgozó gyári nagy vállalatok kartellbe és trösztökbe, hogy az általuk képviselt tőke igája alá hajtsák a kis embereket és a nagy fogyasztó közönséget.

A kézműipar védekezésének egyetlen módja a szétforgácsolt és egyenként gyenge erőkné az egyesítése.

Kézműiparosoknak minden alkalmas helyen meg kell alakítaniok az ipartestületeket!

Az ipartestületek alakításáról az 1884. XVII. t. c.: az ipartörvény 122—148. §§-ai intézkednek.

Az ipartestületnek csak a képesítéshez kötött önállóan ipartűző mesterek lehetnek tagjai.

Oly városban vagy nagy községben, hol legalább 100 képesítéshez kötött iparos mester él együtt, az ipartestület megalakítható. Meg lehet az ipartestületet szolgabírói eljárás szerint, több kisebb községben élő képesített iparos mesterekkel is alakítani.

A testület csak akkor alakítható meg, ha a város, község vagy eljárás területén működő összes képesítéshez kötött iparosok kétharmadrésze írásban bejelenti az iparhatósághoz az ipartestület megalakítása iránti óhaját.

A kerületi iparkamarák és az iparhatóságok készségesen járnak kezükre az ipartestületet alakítóknak, mert azáltal az iparos osztály megerősítését szolgálják, másrészt az iparhatóságok sok munkától szabadulnak, amelyet az ipartestület fog végezni helyettük.

Az egyes városokban vagy községekben nélküli létező szakipartársulat tagjait az ipartestület alakításától ne tartsa vissza az az aggodalom, hogy az ipartársulat esetleges vagyonával be kell hogy olvadjon az ipartestületbe. Ez tévedés, mert az ipartörvény 125. §-a értelmében az ipartársulat hatóságilag fel nem oszlatható, a társulati vagyon kezelése továbbra is a társulati tagok jogkörébe marad. Ha azonban az ipartársulat feloszlását a társulati tagok saját elhatározásuk alapján később netán szükségesnek tartják, akkor is a beol-

vadó ipartársulat vagyona az ipartestület által az illető külön iparágat üzök céljaira külön kezelendő. Így írja elő ezt a 125. §.

Ha már most vizsgálat alá vesszük azokat a feladatokat, melyeket az ipartestület hivatott szolgálni, minden iparosnak meg kell győződnie arról, hogy a célkért nemcsak érdemes, hanem az iparos erkölcsi és anyagi érdekei miatt kötelessége is harcolni.

Az ipartörvény 126. §-a értelmében ugyanis az ipartestület célja az iparosok közt a rendet és az egyetértést fenntartani; az iparhatóságnak az iparosok közt fenntartandó rendre irányuló működését támogatni, az iparosok érdekeit és őket a haladásra serkenteni. Ez okból az ipartestület gondoskodik arról: hogy az iparosok és segédek közt rendezett viszonyok álljanak fenn; hogy a tanoncok ügye rendeztessék; hogy az iparosok és tanoncok, vagy a segédek közt felmerülő surlódások és vitás kérdések elintézésére békéltető működés biztosíttassék; hogy az iparosok anyagi érdekeit szövetkezetek alakítása által előmozdítsa; hogy a hatóságokat az iparügy tekintetében kellőleg tájékoztassa. Ezek szerint az iparosok saját maguk között az ipartestület kebelében sok olyan belső ügyeiket végezhetik el gyakorlati tudásuk és a viszonyok jobb tudása és helyes mérlegelése szerint, amit az iparosok viszonyait kevésbé ismerős és megértő hatóságoknak kell máskülönben elvégezniök.

Az ipartestület tehát igen alkalmas szerv arra, hogy az iparosság öntudatát és becsét emelje befelé maguk között és kifelé a hatóságok előtt.

Ámde az ipartestület igen alkalmas arra is, hogy az iparos mesterek ügyeik közös intézése céljából sűrűn összejöjjenek és így egymást megismerjék, közös bajaik orvoslása érdekében egyesült erejük nagy súlyával eljárjanak.

Végül pedig anyagi érdekeik védelmére a testületi tagok erejüket egyesíthetik anyagbeszerző és értékesítő szövetkezetek létesítésére, hogy egyesült erejükkel jobban ellent tudjanak állani a nagy tőke versenyének.

Iparos olvasóink lapunk hasábjairól eddig is arról győződhetek meg, hogy mi igaz barátjaik és jóakaróik vagyunk. Most is csak jót akarunk, midőn tanácsoljuk, hogy az elszórtan és szervezetlenül álló iparosság kése-delem nélkül fogjon hozzá az ipartestületek sürgős megalakításához.

Felhívásunk ne maradjon kiáltó szó a pusztában! Vegyenek a mesterek példát a segéd munkások szervezkedéséről, lássák be és gyakorlatilag is kövessék a régi igazságot, hogy „egyesülésben az erő!”

Teljes meggyőződéssel hirdetjük, hogy a hatóságok jó szívvvel veszik az ipartestületek alakítása iránti mozgalmakat és támogatóra találnak nemcsak bennük, hanem a kerületi iparkamarákban is. Ez utóbbiak nem-

csak tanácsadással, hanem a helyszíntre történő kiszállással, a hatóságok előtt is megkönnyítik a kezdeményezők munkáját.

Dr. Balázs Gyula.

Az ipartestületek kongresszusa Kolozsváron.

A kapcsolt részek iparosainak szervezkedő nagygyűlése, amelynek jelentőségét már méltattuk, folyó hó 23—24-én fog lezajlani Kolozsváron. A nagygyűlésre 24 ipartestület jelentette be részvételét és mindenik helyséllyel járult hozzá a nagyfontosságú kezdeményezéshez.

A szervezkedő gyűlés fő programponijai: Az ipartestületek országos szövetségének megalakítása és ezzel kapcsolatban az összes közérdekű kérdések le tárgyalása. Ezek között legfontosabb az új szakszervezeti törvény ismertetése. Az új törvényt némelyek úgy magyarázták, hogy az vitássá teszi az ipartestületek fennmaradását, a jótékonyági intézmények működését, valamint az 1884. évi XXVII. törvénycikk érvényét. A gyűlés egyik főcélja ennek a helytelen magyarázatnak a megcáfolása s az ipartestületek további fennállásának törvényes megalapozása.

Az ipartestületek nagygyűlése sürgetni fogja az ipartörvény revízióját és követelni fogja a képesítéshez kötött kézműipar védelmét s követelni fogja a háborús iparigazolványok felülvizsgálását.

Megbeszélés tárgya lesz a munkásbiztosító intézmény módosítása, amely mostani államosított alakjában sok kellemetlenséget okoz az iparosságnak.

Politikai íze lesz annak a kérdésnek, miért nem élhet az iparos osztály választó jogával, miért nincsen minden önálló iparos és felnőtt ipari munkás felvéve a választói névjegyzékbe?

A földmérés eszközei.

Mérőlánc.

Mielőtt méréshez kezdenénk, meg kell győződni mily állapotban van a rendelkezésre álló mérőlánc.

Tapasztalatból tudom, hogy a községekben található mérőláncok hosszát sohasem vizsgálták meg abból a szempontból, vajjon mennyi a hossza? Nem hiányzik-e belőle 1—2, esetleg több láncszem, vagyis ugyanolyan hosszú? Nem görbültek-e el igen nagyon az egyes láncszemek? Vagy amennyiben tényleg egyik sem fogorna fenni, az egyes láncszemek kopása folytán támadt hosszabbodás nem tulon-tul nagy-e? Mindezekről alaposan meg kell győződnünk! De hogyan?

Mindenekelőtt szükségünk van egy lehető pontos „öles rudra”. Ennek megszerkesztéséhez nem kell más,

mint egy jó száraz, egyenes és göcs nélküli meggyalult közönséges lécs. Méterest találunk minden faluban. A méteres segítségével rámérünk az előre elkészített lécre 189 és fél cm-t és már is megvan az öles rud.

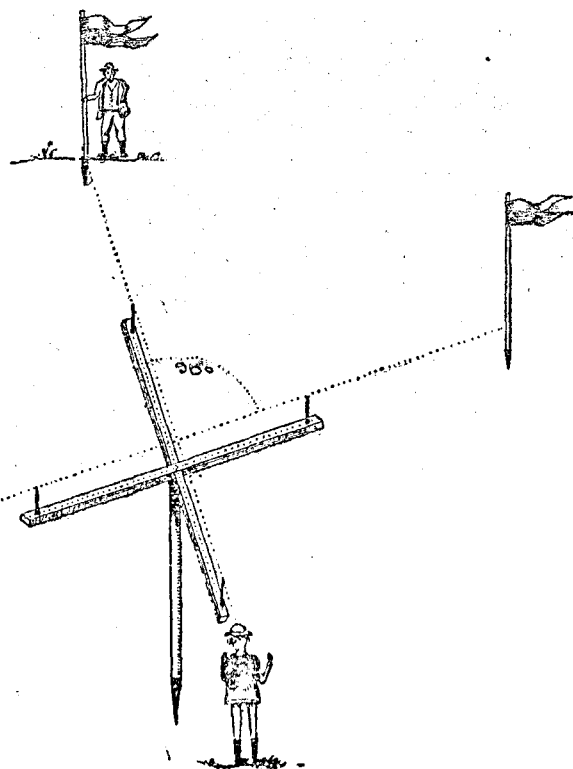
Okvetlenül csak fát használjunk, mert éppen a fának a legkisebb a hőokozta kiterjedése. Ezt úgy kell érteni, hogy a napra kitett vas vagy acélrud szabad szemmel is láthatóan meg fog nyulni, ki fog tágulni, míg a fa nem. Erről igen könnyen meggyőződhetünk.

Ha hideg időben figyeljük a vasúti síneket azt tapasztaljuk, hogy két-két sín között körülbelül egy ujjnyi rés van; ha pedig kanikula idején nézzük, azok összeérnek. Ezt a tágulást a nap melegének behatása okozza. A fánál ez a tényező lényegtelen.

A láncot most már egy teljesen sima helyen jó erősen kifeszítjük és az elkészített ölesrúddal megvizsgáljuk vajjon éppen 10-szer annyira-e a hossza? Ha a lánc rövidebb volna, akkor talán kiesett belőle 1—2 szem vagy lehet azért is rövidebb, mert a szemek meggörbültek; lehet hosszabb, mert az egyes szemek dróttja kikopott.

A megállapításhoz képest a láncot vagy meg kell javítani vagy ha ez nem volna lehetséges, a méréskor számításba kell venni.

Tegyük fel a lánc csak körülbelül egy fél láncszemmel hosszabb, vagyis körülbelül egy fél tízeddel. Ez így csekélységnek látszik, de 10 láncossznál már egy fél öl különbséget okoz. Ebben az esetben már tulajdonképpen 100 egész és egy fél hosszú mértünk, lán-

cunk pedig csak 100-at mutat. Ha tehát a láncunk hosszabb, a láncosság okozta különbséget a mérési eredményhez hozzá kell számítani.

Ha pedig fél tízeddel rövidebb volna, akkor tulajdonképpen csak 99 fél öl hosszt mértünk, a láncunk pedig 100-at mutat. Ha tehát a láncunk rövidebb, a láncosság okozta különbséget a mérési eredményből le kell vonni.

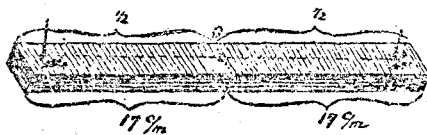
Szögűző léckereszt.

Alig képzelhető olyan mérés, melynél nem válnék szükségessé egy-egy derékszögnek a kitűzése. Derékszöget csak úgy szabad szemmel nem igen tűzhetünk ki, hanem már igen egyszerű szerszámmal is célt érhetünk.

Bemutatjuk e célból az egyszerű léckeresztet.

A kereszt tartója, amint az 1. rajz mutatja egy hegyes végű bot, melynek hossza kb. 120—130 cm. Erre van ráerősítve a léckereszt, melynek ágai egymásra merőlegesek. Hogy szerkeszthetünk ilyen léckeresztet? Ujból kifejezzük azon reménységünket, hogy papok, tanítók vagy a falu más művelt emberei cikksorozatunkat eltárgyalják a falu érdeklődő gazdáival. A szükséges eszközöket a tanfolyamon mindjárt el is készíthetik. Ebben a reménységben tüzetesebben leírjuk, hogy miként kell egy pontos derékszögű léckeresztet elkészíteni. Készítünk két db. 40 cm. hosszú kb. 3 cm. széles $1\frac{1}{2}$ cm. vastag simára gyalult lécet.

A léceken megrajzoljuk ceruzával a középvonalat.

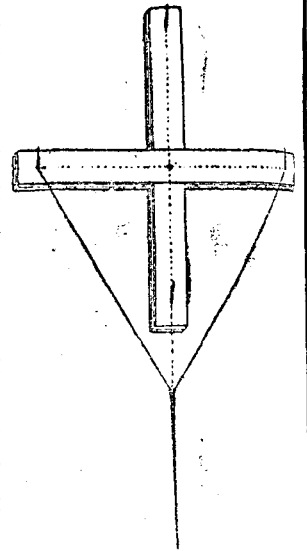

(Lásd az ábrán az *a—b* vonalat.)

E vonalon megjelöljük a lécek hosszának középpontját. (Lásd az *o* pontot.)

E ponttól jobbra balra felmérünk, de feltétlenül pontosan 17—17 cm t. E két ponton keresztül ütünk egészen egy-egy legalább 5—6 cm hosszú drótszöget. Az *o* ponton keresztül ütünk egy vékony szöget, de csak annyira, hogy a hegye megérzhető, illetve éppen csak hogy látható legyen a helye, azután a közepre ütött szöget kihuzzuk de csak azt. — Utána a lécet a két kiálló szöggel fölfelé fektetjük (lásd a rajzon.) Most előveszünk egy cérnaszálat, mely 80 cm.-nél rövidebb, de 100 cm.-nél hosszabb ne legyen. E cérnaszála ráfűzünk egy nagyobb tűt és azután megkötjük a cérna két végét erős hurokra, melynél fogva mindkét szál a lécek egyik szögére ráfűzhető legyen. A két hurkot rátesszük tehát az egyik szögére és míg valaki keményen fogva tartja a lécet a két végénél fogva, mi csupán a tű végét fogva addig húzzuk a tűt, míg a két szál teljesen kifeszül. Ezáltal a használt szálat a lehető legpontosabban két egyenlő részre osztottuk (megfeleztük.) Most még

szintén csak a tűt fogva két ujjunk között megforgatjuk, hogy a cérna az osztó ponttól el ne csusszék. A forgatás után közvetlenül a tű fokánál hüvelykujjunk körmevel rászorítjuk a cérnát mutató ujjunkra, úgy, hogy a tű a helyéről semmi körülmények között el ne mozdulhasson. Most levesszük a felső szálat, de csak az, és ugyanugy, ahogy volt ráhúzzuk a másik szögnek az aljáig. Ha rá van huzvat azután a két szálat egyformán kifeszítjük és akkor a tű foka és a a lécek középpontját (*o*) összekötő egyenes vonal a lécek *a—b* középvonalára merőleges lesz. — Ha most már a másik lécek középvonalát a megállapított merőleges irányában rászögeltük az előbbire, megvan a kereszt. Hogy a helyes iránytól el ne mozdulhasson, természetesen legelőbb két szöggel kell oda erősíteni. Ezután rászögeltető a kereszt a tartójára.

MULATTATÓ

Kossuthné és leánya sirjánál.*

(Genua, 1881 január 21.)

Lenn zugva morajlik a Földközi-tenger
S a bérci tetőre fel-feltör e hang...
Zöld ciprusok árnyán, ott al'sza sir-álmát
Számüzve honából két árva galamb.

Tenger zokogása: ne verd fel az álmat!
Ne tudja, ne lássa a siri tetem:
Hogy nem honi föld szent hantja takarja
S fölöttük az ég is, — az is idegen.

Ne tudja, ne lássa, hogy számkivetésben
Epeszti szívét még a férj, az apa,
S hogy nemzete távol epedni se tud már.
Kijátszva reménye, fásulva maga...

De zúgj! Zokogásod hasson fel az égig!
Tán rá fölébred a hon-kegyelet
S szárnyára ölelve e sirbeli hamvat
A drága szülöttnek, a távoli hamvuk
Édes hazaföld ad szemfődelet.

Illyés Bálint.

* E hangulatos költeményt rég meghalt költője akkor is mildőn még Kossuth Lajosné Vilma leányával a genuai temetőben pihent.

Az öregségről.

I.

Ezüstfenyű, ősz hajjal, meggörnyedt testtel sétált a város utcáin a 80 éves plébános ur. Ismerte az egész város. Mindenki tisztelte és szerette. Meg is érdemelte. A plébános ur ugyanis sok jót tett ugy egyháznak, mint a városnak. Ő alapította meg nyugalmába vonulása előtt az „Árvák Otthonát“, melyben az árvaságra jutott gyermekek találtak elhelyezést. A jótékony intézményt közadakozásból építtette. A szükséges pénzt ő maga gyűjtögette össze hosszú éveken át. És mikor az „Árvák Otthona“ ünnepélyesen átadott a jótékonyágnak, igen boldognak érezte magát.

73 éves korában vonult nyugalomba, miután fél századon át volt Istennek szolgája. Az idén, 80-ik születése napján a kis város lakossága hálijának kifejezéséül megünnepelte a napot, amellyel sok örömet okozott az öreg plébános urnak. E napon a szent misét az öreg plébános ur tartotta. A templom zsúfolásig megtelt ajtatos hivel, kik szívből imádkoztak a plébános ur egészségéért. A szent mise végzetével hatalmas kiküldöttek keresték fel lakásán és a város terében gratuláltak nyolcvan éves születése napján. Az ünnepelt meghatottan, örömkönnyek között köszönte meg a meglő óvációt.

E napon — mely vasárnapra esett — a város polgármestere, a közjegyző, a szolgabíró és a városi orvos, kik mindannyian jó barátok és közel egyidősek voltak, úgy határozták el, hogy délután a városi orvos háliján összegyűlnek és együtt töltik el az időt.

A délutáni összejövetel alkalmával sok érdekes dologról tárgyaltak. Így esett szó az ünnepegről és az öregségről is.

— Isten mentsen, hogy 80 évig éljek! — mondta többek között a 45 éves szolgabíró.

— Miért? Hiszen a költők és írók sok szépet mondanak az öregségről és gyönyörűen festik annak kellemességeit! — felelt az egykoru közjegyző.

— Már én tölem ugyan írhatnak az írók épen arról, amit akarnak az öregség szépségeiről, vagy a költők versbe is szedhetik a kellemetességeket, mégsem élnek 80 évig elöl! Szerintem barátaim az öregség nem egyéb, mint az örökkétartó éj kezdete, — vágott vissza a szolgabíró.

— Abban igazad van! — vette át a szót a 40 éves orvos, — az öregség csakugyan egy örökkétartó kezdetét képezi. De nincs igazad abban, hogy az öregségben ne volna semmi szép, semmi kellemetesség. Minden kedves barátom, minden életkornak megvan a maga öröme, szépsége. S miért éppen az öregségben ne volna semmi szép?

— Jó, jó, te mindig ki tudod magad beszélni.

Lásd, a közmondás is mondja, hogy „az öregség, betegség!“

— Az csakugyan igaz! — mondá az 50 év körüli polgármester.

— Helyes. De azért mégis van különbség öregség és betegség között, mert a betegségből ellenálló szervezettel legtöbbször kigyógyulunk, de az öregségből kigyógyulni nem lehet.

— Tulajdonképen mi az öregség oka? — tette fel a kérdést a polgármester.

— Az öregség oka? Igen egyszerű. A szerveknek, a szervezetet alkotó sejteknek az élet folyamán végbemenő kopása, sorvadása, elhasználása. Ebből láthatjátok, hogy az öregség voltaképeni oka magában a szervezetben van.

— Szóval megöregszünk azért, mert sejteink megöregednek, elkopnak, elhasználódnak, — ismétlé a polgármester.

— Ugy van! S ép ezért mondhatjuk, hogy az öregség is viszonylagos fogalom. Mert nem mindig az évek száma szabja meg, hogy ki öreg és ki nem, hanem a szerveknek öregedése, azok sejteinek időelőtti elkopása, elhasználása. Innen magyarázhatjuk meg a korai megöregedést. Hányszor halljuk az életben, hogy „alig 50 éves és már is öreg!“ A korai öregség tehát a szervek időelőtti öregedésétől függ.

— Mivel az öregség oka a szervezetet alkotó sejteknek kopása, sorvadása és elhasználódása, megérthetitek az öregség legszembetűnőbb tüneteit. Az öregkorban a szervezet ellenálló képessége meggyöngyül, az azelőtt egyenes test meghajlik, meggörnyed, a frissesség, az elevenség eltűnik, a fogak nagyrészt vagy teljesen kihullanak (a kivétel ritka), a haj megöszül, a bőr ráncos, fonnyadt lesz; az érzékszervek tompulnak. Az öregek többnyire nagyot hallanak (sokan megöketülnek), rosszul látnak (sokan megvakulnak), sőt szaglászuk is romlik. Mindezekhez még hozzájárulnak az öregkornak csaknem elkerülhetetlen betegségei, amilyenek a bordák elmeszesedése, a verőérmegkeményedés, a verőerek merevsége, a tüdőágulat, reszketés stb. Ezen öregkori betegségek miatt légzének nehezen és fáradnak ki könnyen az öregek, ezért köhögnek sokat, ezért törnek könnyen csontjuk stb.

— Isten mentsen, hogy 80 évig éljek! — sietett még egyszer megjegyezni a szolgabíró.

— Nincs igazad barátom! Mert bár az öregség oly betegség, melyből kigyógyulni semmikép sem lehet, de mégis csak oly baj, melynek fájdalmait józan előrelátással, rendszeres életmóddal, az erőnek kellő megtakarításával, mérsékelni lehet. Rendezd be bölcs módjára életedet, szokjál hozzá a rendszeres, józan életmódhoz és ha így megöregszel, öregséged nem lesz sem tűrhetelessen, sem kellemetlen, mert annak

lemondó szépségét és kellemét akkor meg fogod tudni becsülni.

— Lári-fári, mit érek, ha süket, ha vak leszek, ha sokat köhögök?

— Ugy látszik barátom, te szívesen osztzkodnál a csendes óceáni Fidzsi szigetek őslakóinak felfogásával, kik tudvalevőleg megeszik öreg szüleiket, csak-hogy az öregség kellemellenségeiől megszabadítsák őket . . .

— Isten mentsen! Az ilyen furcsa felfogásokból nem kérek.

— Miért van az, hogy sokan az öregek közül hallgatók, zárkóztak lesznek? — kérde a közjegyző.

— Mert az öregek tudják, vagy legalább is úgy gondolják, hogy a fiatalok terhére vannak. Szent igaz, hogy sok esetben nem irigylésreméltó a helyzetük a családban, különösen, ha süketek, vakok, vagy annyira öregek, hogy magukkal tehetetlenek: ilyen esetekben különös bánásmódra és ápolásra van szükségük.

— Na látod — vágott bele a szolgabíró — ez az, amit nem akarok megérni.

— Nem okoskodsz helyesen. Nem minden öreg egyén lesz vak, vagy süket, vagy önmagával tehetetlen. Lásd ott van a plébános ur, ki 80 éve dacára jól lát és hall s még szellemi frissessége is meg van. Ezt csak nem tagadod?

— Talán csak nem azt akarod mondani, hogy az öregek munkabírása egyenlő a fiatalokéval?

— Azt nem! De ne feledd el, hogy voltak s vannak öreg festőművészek, zeneszerzők és írók, kik öregségükben is remekeket alkottak és alkotnak, olyanokat, melyekre az öregség fény sugaral verődnek vissza.

— Ugy van! — erősíté a polgármester. De szabad legyen megjegyezni, hogy ha öreg ember akar valami nagy tervet keresztülvinni, megmosolyogjuk, mert kételkedünk előre a terv végrehajtásában.

— Általánosságban tényleg ugyis van! Az öregeknek nem annyira a munka, mint inkább a pihenés szükséges, nagy tervekkel pedig kevés öreg egyén foglalkozik. De e kivételek legalább igazolják, hogy öregkorban is megmaradhat a szellemi üdeség!

— Na jó, álljunk meg egy percre — szóló ismét a szolgabíró. — Ha olyan szép az öregség és olyan kellemetes, akkor miért lesznek sokan az öregek közül öngyilkosok?

— Ebben csakugyan messze állsz az igazságtól! Öreg korban az öngyilkosság ritka! Akik pedig öngyilkosok lesznek, azok tényleg betegek, azoknál az öregség hibái sok szenvedést, fájdalmat okoznak. Az igazság az, hogy a hallgatók, zárkóztak öregek némelyikében az öngyilkosság gondolata megvillan ugyan, de legtöbbször nincs bátorsága annak végrehajtására.

— Szokták azt is mondani — vágott bele minden átmenet nélkül a közjegyző, — hogy „az öregég a második gyermekkor!”

— Ebben csakugyan van igazság! Az öregek általában félnek, könnyen sírnak, épügy, mint a gyermekek. Némelyikök sokat szeret csevegni s ha nem hallgatjuk türelmesen végig néha hosszadalmas és minket alig érdeklő beszédüket, rossz néven veszik tőlünk. S épen azért, mivel az öregségben sok a gyermekesség, különös gyöngédséggel és szeretettel kell velük bánnunk, épügy mint a gyermekkel.

— „Gyengeség” az már barátom, öregkori „gyengeség” — szóló némi gunnyal a szolgabíró.

dr. Gergely Endre.

Hidegvér.

Manapság gyakran történik vasúti szerencsétlenség. Az egyik ilyen baleset alkalmából beszélte el lapunk egyik vidéki munkatársa az alábbi esetet szerkesztőségünkben a bükszádi székely nyugalmáról.

1913-ban történt, hogy a bükszádi állomás fölött egy kanyarodónál, az Olt hidja közelében, a személy- és a tehervonat összeütközött. Egy bükszádi székely észreveszi a szembefutó vonatokat. Kapája nyelére támaszkodva nagy nyugalommal odaszól a vele dolgozó asszonynak.

— No már ezt megnézem, hogy kerülük ki egymást.

Szerkesztői üzenetek.

A nyugdíjazási kérvényekről. A lapokban szó volt a kolozsvári nyugdíjigazgatóság megszűnéséről. Ez a hír csak annyiban való, hogy az igazgatóság hatásköre az *utalványozásra korlátoztatott*. A nyugdíj-jogosultság megállapítása Bucarestben fog történni s ebben van a veszély. Az eddigi nyugdíjazásoknál az 1912. LXV. t. c. tartatott szem előtt. Hogy ezután mi történik, azt csak sejtethetjük — a takarékoság jelszava után.

A tisztviselők fontos érdeke, hogy e kérdést figyelemmel kísérjék és az első sérelemmel szemben a legerélyesebb módon kérjük a múlt szolgálatainak becsületes díjazását. A tisztviselők érdekképviselet nélkül, teljesen magukra hagyatva, semmi eredményt nem fognak elérni.

Első Erdélyi Általános Biztosító Társaság Kolozsvárt

Foglalkozik a biztosítás minden ágával a legolcsóbb díjtételek és legelőnyösebb feltételek mellett.

Jégek elleni biztosításai a gazdáknak nélkülözhetetlenek.

ooo Iroda: Főtér 8 szám (Első Magyar Biztosító palotája.) ooo

